

<https://doi.org/10.5281/zenodo.6378495>

KO'CHMAS MULK OBYEKTLARINI MA'LUMOTLAR BAZASIDA LOYIHALASH

Hakimova Ozoda Mashrabovna

Muhammad al-Xorazmiy nomidagi

Toshkent axborot texnologiyalari universiteti

Farg'ona filiali 1-bosqish magistranti.

Farg'ona viloyati Farg'ona shahri

30-maktab Informatika fani o'qituvchisi.

Baxodir Abdullayev

Ilmiy rahbar: I.f.n.

Annotatsiya: Mamlakatimiz yetakchi tarmoqlarida ishlab chiqarishni modernizatsiya qilish, texnik va texnologik qayta jihozlash, xalqaro sifat standartlariga o'tish bo'yicha turli muddatlarga mo'ljallangan dasturlar ishlab chiqilgan va ular izchil amalga oshirilib kelinmoqda. Bu o'rinda mazkur tarmoq dasturlarini amalga oshirishni tezlashtirish vazifasi qo'yilmoqda. O'z navbatida, bu mamlakatimizning ham tashqi, ham ichki bozorda barqaror mavqega ega bo'lishini ta'minlash imkonini beradi. Mazkur maqolada ko'chmas mulk obyektini ma'lumotlar bazasida loyihalash haqida gap boradi.

Kalit so'zlar: modernizatsiya, ko'chmas mulk objekti, ma'lumotlar bazasi, maydon ma'lumotlari, loyihalash va avtomatlash, axborot texnologiyalari.

KIRISH

Ma'lumotlar bazasi — bu o'zaro bog'langan va tartiblangan ma'lumotlar majmuasi bo'lib, u ko'rilayotgan obyektlarni xususiyatini, holatini va obyektlar o'rtasidagi munosabatni ma'lum sohada tavsiflaydi. Darhaqiqat, hozirgi kunda inson hayotida MBda kerakli axborotlarni saqlash va undan oqilona foydalanish juda muhim rol o'ynaydi. Sababi: jamiyat taraqqiyotining qaysi jabhasiga nazar solmaylik, o'zimizga kerakli ma'lumotlarni olish uchun, albatta, MBga murojaat qilishga majbur bo'lamiz. Demak, MBni tashkil qilish axborot almashuv texnologiyasining hal qilinishi lozim bo'lgan eng dolzarb muammolaridan biriga aylanib borayotgani davr taqozosidir. [1]

Ma'lumki, MB tushunchasi fanga kirib kelgunga qadar, ma'lumotlardan turli ko'rinishda foydalanish juda qiyin edi. Dastur tuzuvchilar ma'lumotlarni shunday tashkil qilar edilarki, u faqat ko'rib chiqilayotgan masala uchungina o'rinli bo'ardi. Har bir yangi masalani

hal qilishda ma'lumotlar qaytadan tashkil qilinadi va bu hoi yaratilgan dasturdan foydalanishni qiyinlashtiradi.

ASOSIY QISM

Bozorda har qanday mahsulotni sotish bilan shug'ullanadigan har qanday tashkilot doimo raqobatbardoshlik muammosiga duch keladi. Bu bozorning ushbu sektorida ishlaydigan juda ko'p sonli ishtirokchilarning mavjudligi, shuningdek, bunday faoliyatdan iloji boricha ko'proq foyda olish istagi bilan bog'liq. Kompaniyaning boshqalar bilan raqobatlashishi uchun uning rahbariyati "to'xtab qololmaydi", mavjud bozor kon'yunkturasiga moslashish va tashkilotni yuqori sur'atlarda rivojlantirish kerak.[6] So'nggi yillarda axborot texnologiyalari hayotimizda tobora muhim rol o'ynamoqda. Ular hayotning barcha sohalariga, jumladan, savdo-sotiqqa ham kirishdilar. Axborot texnologiyalaridan foydalanish har qanday tashkilotga boshqaruv faoliyatini takomillashtirish va takomillashtirish, ishlab chiqarish sur'atlarini oshirish, savdo tashkilotlariga esa iste'molchilar oldida o'z ishonchini oshirish imkonini beradi.

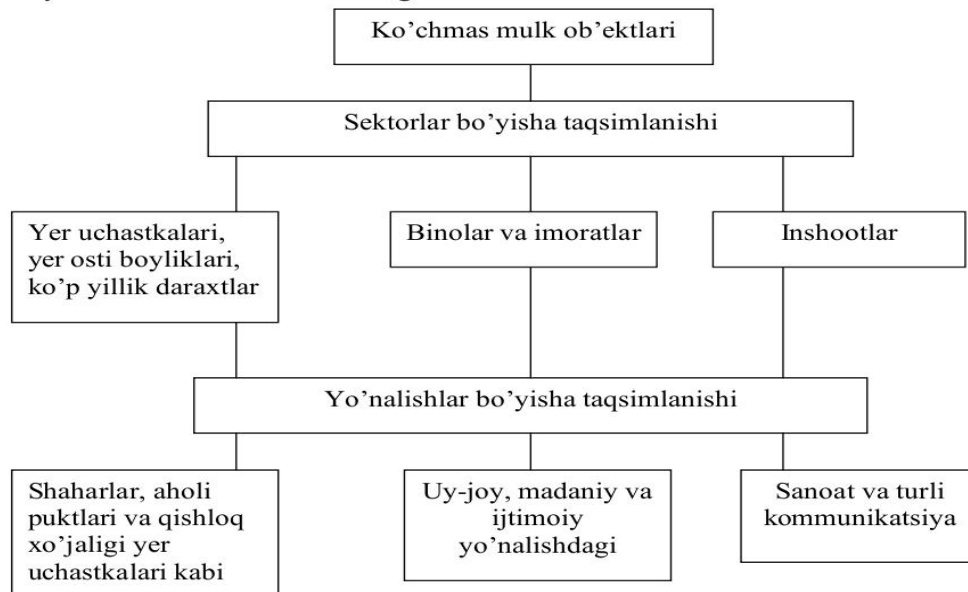
Ko'chmas mulk – bu kenglikda belgilangan o'z joyiga ega bo'lgan jismoniy obyektlar va ular bilan ham yer osti, ham yer usti bo'yicha chambarchas bog'liq bo'lgan yoki xizmat ko'rsatuvchi predmet hisoblangan barcha narsalar, shuningdek, obyektlarga egalik qilish bilan bog'liq huquqlar, manfaatlar va foydalardir. Jismoniy obyektlar deganda, bir-biri bilan chambarchas bog'liq bo'lgan yer uchastkalari va ularda joylashgan qurilishlar tushuniladi. Ko'chmas mulk fuqarolik huquqlarining obyekti hisoblanadi va u joylashgan yer uchastkalari bilan bog'liq. O'zbekiston Respublikasi Fuqarolik kodeksining 83-moddasiga muvofiq, ko'chmas mulkka «yer uchastkalari va yer osti, ko'p yillik ekinlar, shuningdek, bino va inshootlar» kiradi. Qonun bilan ko'chmas mulkka boshqa mol-mulk ham kiritilishi mumkin.[2]

«Ko'chmas mulk bozori» deganda, «tovar almashuvi sohasi tushuniladi, «...unda oldi-sotdi jarayoni bilan bog'liq munosabatlar yuzaga keladi va amalga oshiriladi». Ushbu bozor «ma'lum bir mexanizmlar to'plami bo'lib, ular yordamida mulkka bo'lgan huquq va u bilan bog'liq manfaatlar bir shaxsdan boshqa shaxsga o'tadi, narxlar belgilanadi va yerdan foydalanuvchi turli raqobatlashuvchi variantlari o'rtasida kenglik taqsimlanadi».

Ko'chmas mulk bozori subyektlariga davlat, KMB sotuvchilari va xaridorlari, rieltorlar kabilar kiradi. Ko'chmas mulk bozori infratuzilmasining asosiy funksiyalari va uning faoliyatining turlari shartli ravishda uch guruhga bo'linadi:

- birinchi guruh – ko'chmas mulk bozorini o'rganish;
- ikkinchi guruh – ko'chmas mulk bilan operatsiyalarni tayyorlash;
- uchinchi guruh – ko'chmas mulk bilan operatsiyalar o'tkazish.

Infratuzilmaning birinchi guruh funksiyalarini bajarishdagi faoliyati marketing tadqiqotlari, yuridik maslahatlar va axborot xizmatlarini o'z ichiga oladi.[3]

Ma'lumotlar bazasini boshqarish tizimi har qanday axborot tizimining ajralmas qismi hisoblanadi. Amaldagi ma'lumotlar bazasi turi odatda axborot tizimining masshtabiga qarab belgilanadi - kichik axborot tizimlari mahalliy ma'lumotlar bazasidan foydalanishi mumkin, korporativ axborot tizimlari esa ko'p foydalanuvchilarning ishlashini qo'llab-quvvatlaydigan kuchli mijoz-server Ma'lumotlar bazasini boshqarish tizimini talab qiladi. Hozirgi vaqtda relyatsion MBBT eng ko'p qo'llaniladi. Ob'ektga yo'naltirilgan MBBT (ObjectStore, Objectivity, 02. Jasmin) ning aniq jozibadorligi va mashhurligining ortib borayotganiga qaramay, relyatsion ma'lumotlar bazalari hali ham yaxshi tuzatilgan, ishlab chiqilgan va SQL-92 standartini qo'llab-quvvatlaydi (bunday tizimlarga, masalan, Oracle kiradi. , Informix, Sybase, DB2, MS SQL Server). Axborot tizimlarini tashkil etishning an'anaviy usuli ikki bosqichli mijoz-server arxitekturasidir. Bunda axborot tizimining barcha amaliy qismi ish stansiyalarida joylashgan bo'lib, faqat ma'lumotlar bazasiga kirish server tomonida amalga oshiriladi. Mijoz ish stantsiyasini yuklash va tarmoq yukini kamaytirish uchun uch bosqichli mijoz-server arxitekturasidan foydalaniladi. Ushbu arxitekturada tizimning mijoz qismi va ma'lumotlar bazasi serveridan tashqari, oraliq dastur serveri joriy qilingan. Mijoz tomonida faqat interfeys amallari bajariladi va dastur serverida barcha ma'lumotlarni qayta ishlash mantig'i qo'llab-quvvatlanadi. Ma'lumotlar bazasini ishlab chiqishda ushbu ma'lumotlar bazasining o'ziga xos xususiyatlarini hisobga olish kerak. Buning uchun ushbu rivojlanish amalga oshirilmoqda. ANSI SQL 92 standarti mavjudligiga qaramay, deyarli barcha SQL

serverlari standart kengaytmalarini o'z ichiga olgan o'zlarining SQL ilovalaridan foydalanadilar.[4]

Ma'lumotlar bazasini loyihalash jarayoni kontseptual, mantiqiy va jismoniy dizaynni o'z ichiga oladi. Dizayn jarayonining natijasi ma'lumotlar modelini yaratishdir. Axborot modelini yaratish bosqichlari:

- sub'ektlarning ta'rifi;
- sub'ektlar o'rtasidagi bog'liqlikni aniqlash;
- asosiy va muqobil kalitlarni o'rnatish;
- ob'ekt atributlarini aniqlash;
- modelni normal shaklning zarur darajasiga yetkazish;
- modelning fizik tavsifiga o'tish: yozishmalarni belgilash ob'ekt nomi - jadval nomi, ob'ekt atributi - jadval atributi;
- triggerlar, protseduralar va cheklovlarni o'rnatish;
- ma'lumotlar bazasini yaratish.[5]
-

XULOSA

Bugungi kunda ma'lumotlarni eng ishonchli saqlaydigan vositalardan biri hozirgi zamon kompyuterlaridir. Kompyuterlarda saqlanadigan MB — maxsus formatga ega boigan muayyan tuzilmali fayl demakdir.

Kompyuter xotirasida har bir fayl yozuv deb ataladigan bir xil tipdagi qismlardan iborat boiadi. Yozuv — o'zaro bog'langan ma'lumotlarning bir qismi. Fayldagi yozuvlar soni ko'rib chiqilayotgan ma'lumotning oichoviga bogiiq. Har bir yozuv esa maydon deb ataladigan bo'laklardan tashkil topadi.[1] Maydon ma'lumotlarning imkon qadar qisqa to'plamidan iborat bo'lishi lozim. Har bir maydon, o'zi ifodalaydigan ma'lumotlarga ko'ra, biror nomga ega bo'ladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1. M. ARIPOV, B. BEGALOV, U. BEGIMQULOY, M. MAMARAJABOV "AXBOROT TEXNOLOGIYALARI" T..— NOSHIR— 2009, S–243
2. O'zbekiston Respublikasi Fuqarolik kodeksining 83-moddasi
3. F.M.Matmurodov, SH.X.Axmadjanov “Ko'chmas mulkka investitsiyalash” O'quv qo'llanma. Toshkent 2010
4. Избачков Ю., Петров В. «Информационные системы» -СПб.: Питер, 2005
5. https://bstudy.net/733751/informatika/sredstva_avtomatizatsii_proektirovaniya_dannyh

6. <https://www.bibliofond.ru/view.aspx?id=866561>